

Sudhara International

+48 32 724 35 86

info@sudharapolska.com
www.sudharapolska.com

STATYSTYCZNE STEROWANIE PROCESEM (SPC) I ANALIZA SYSTEMÓW POMIAROWYCH (MSA) W LOTNICTWIE ZGODNIE Z WYMAGANIEM NORM AS 13003 I AS 13006 ORAZ STANDARDÓW RM 13003 RM 13006 PROGRAM SZKOLENIA

Cel szkolenia

Celem szkolenia jest wsparcie organizacji lotniczych w skutecznym wdrażaniu i utrzymywaniu nadzoru nad procesami produkcyjnymi oraz systemami pomiarowymi zgodnie z wymaganiami AS13006, AS13003 oraz wytycznymi RM13006 i RM13003.

Szkolenie koncentruje się na praktycznym podejściu do ograniczania zmienności procesów, zapewnienia stabilności produkcji, wiarygodności danych pomiarowych oraz podejmowania decyzji jakościowych opartych na faktach.

Istotnym założeniem szkolenia jest pokazanie, w jaki sposób SPC i MSA wspierają spełnienie wymagań klientów lotniczych, nadzór nad charakterystykami Critical i Major, skuteczność planów kontroli oraz przygotowanie organizacji do auditów i oceny zgodności procesów w lotniczym łańcuchu dostaw.

Program szkolenia:

PRE – TEST

DZIEŃ 1

SPC I STEROWANIE PROCESEM W LOTNICTWIE

1. Znaczenie sterowania procesem:

- Sterowanie procesem jako podejście zapobiegawcze, oparte na ograniczaniu zmienności, utrzymywaniu procesu na wartości docelowej i szybkim reagowaniu na zmiany w procesie.
- Ograniczenia kontroli końcowej: późna informacja o problemie, brak widoczności trendów, ryzyko opóźnionej reakcji oraz możliwość podejmowania decyzji dopiero po wytworzeniu wyrobu.
- Powiązanie SPC z planem kontroli, PFMEA, walidacją procesu, działaniami korygującymi, doskonaleniem procesu oraz bieżącym nadzorem nad charakterystykami wyrobu.

2. Wymagania AS13006 i RM13006:

- Logika sterowania procesem według AS13006 i RM13006: zdolność procesu, właściwie dobrane metody kontroli oraz działania bazowe zapewniające stabilne warunki produkcji.

- Działania bazowe wspierające sterowanie procesem: kompetencje personelu, utrzymanie maszyn, standardowe metody pracy, sprawne systemy pomiarowe, nadzór nad materiałem i stabilne środowisko.
- Krótka pętla reakcji w procesie: pomiar, analiza, decyzja i działanie, z jasno określoną odpowiedzialnością operatora, inżyniera procesu i inżyniera jakości.

3. Podstawy statystyki dla SPC:

- Opis położenia i zmienności procesu: średnia, rozstęp, odchylenie standardowe, rozkład danych oraz znaczenie kolejności czasowej wyników.
- Rozróżnienie granic tolerancji i granic kontrolnych: wymaganie wyrobu wobec naturalnego zachowania procesu.
- Stabilność procesu jako warunek analizy zdolności oraz praktyczna interpretacja wskaźników Cp, Cpk, Pp i Ppk, także przy danych nienormalnych.

4. Metody sterowania procesem:

- Statystyczne metody sterowania: karty kontrolne dla danych zmiennych, karty kontrolne dla danych atrybutowych oraz analiza stabilności i zdolności procesu.
- Niestatystyczne metody sterowania: error proofing, mistake proofing, run charts z limitami niestatystycznymi, pre-control, life / usage control, visual process check, checklisty, first piece check i test piece evaluation.
- Kryteria doboru metody sterowania: rodzaj charakterystyki, ryzyko procesu, wolumen produkcji, dostępność danych, wpływ metody na decyzję oraz praktyczność planu reakcji.

5. Karty kontrolne dla danych zmiennych:

- Zastosowanie kart I-MR, Xbar-R, Xbar-S, I-MR-R/S oraz kart „deviation from target” dla pojedynczych pomiarów, racjonalnych podgrup, rodzin części i procesów z efektami między podgrupami.
- Budowa karty kontrolnej: dane w kolejności czasowej, linia centralna, granice kontrolne, racjonalne grupowanie danych oraz aktualne warunki prowadzenia procesu.
- Interpretacja sygnałów specjalnych i plan reakcji: identyfikacja zmiany procesu, potwierdzenie przyczyny, działanie korygujące oraz unikanie nadmiernej regulacji stabilnego procesu.

6. Karty kontrolne dla danych atrybutowych:

- Zastosowanie kart P, nP, C i U do monitorowania udziału wyrobów niezgodnych, liczby wyrobów niezgodnych, liczby niezgodności oraz liczby niezgodności na jednostkę.
- Ograniczenia danych atrybutowych: mniejsza ilość informacji niż przy danych liczbowych, słabsza zdolność wczesnego wykrywania trendów oraz większa zależność od liczebności próby.
- Wsparcie analizy atrybutowej przez Pareto, analizę przyczyn niezgodności, ocenę danych rzadkich oraz powiązanie wyników z działaniami doskonalącymi.

7. Zdolność procesu:

- Zdolność procesu jako ocena możliwości spełniania wymagań klienta przy znanej zmienności, znanym położeniu procesu i potwierdzonej stabilności.
- Interpretacja Cp, Cpk, Pp i Ppk: potencjał procesu, wpływ położenia względem granic tolerancji oraz różnica między oceną krótkoterminową i długoterminową.
- Szczególne przypadki analizy zdolności: procesy z naturalnym dryftem, tolerancje jednostronne, dane nienormalne, charakterystyki krytyczne i procesy o wysokim ryzyku.

Ćwiczenia warsztatowe - dzień 1

- Budowa karty Xbar-R.

DZIEŃ 2

MSA W LOTNICTWIE I POWIĄZANIE MSA Z SPC

8. Znaczenie MSA:

- MSA jako potwierdzenie przydatności systemu pomiarowego do zamierzonego zastosowania, w tym do decyzji jakościowych, sterowania procesem i oceny zgodności wyrobu.
- System pomiarowy jako całość: przyrząd, metoda, operator, detal, mocowanie, środowisko, oprogramowanie, zapis wyniku i reguła decyzji.
- Ryzyka pracy na niewiarygodnych danych: błędna akceptacja wyrobu niezgodnego, błędne odrzucenie wyrobu zgodnego oraz fałszywe sygnały niestabilności procesu.

9. Wymagania AS13003 i RM13003:

- Zasady planowania, prowadzenia i interpretacji analiz systemów pomiarowych zgodnie z logiką AS13003 i RM13003.
- Sytuacje wymagające oceny MSA: nowa metoda weryfikacji, zmiana przyrządu, zmiana programu CMM, naprawa wyposażenia, zmiana środowiska, zmiana konstrukcji cechy i problem jakościowy.
- Zakres MSA zależny od klasyfikacji charakterystyki, ryzyka procesu i wymagań klienta, ze szczególnym znaczeniem charakterystyk Critical i Major.

10. Planowanie badania MSA:

- Badanie MSA jako eksperyment pomiarowy obejmujący próbki, operatorów, powtórzenia, warunki pomiaru, kryteria oceny oraz sposób dokumentowania wyniku.
- Próbkę reprezentującą rzeczywisty zakres procesu i tolerancji: części produkcyjne, części scrap, części zastępcze lub artefakty, z opisaniem ograniczeń badania.
- Warunki badania zgodne z praktyką produkcyjną: reprezentatywni operatorzy, rzeczywista metoda pomiaru, właściwe mocowanie, randomizacja oraz brak dostępu do wcześniejszych wyników.

11. MSA dla danych zmiennych:

- Podstawowe składniki oceny systemu pomiarowego: powtarzalność, odtwarzalność, GRR, bias, liniowość, stabilność, rozdzielczość i ndc.
- Interpretacja wyników GRR i ANOVA: udział systemu pomiarowego w zmienności całkowitej, źródła zmienności oraz wpływ systemu na decyzje jakościowe.
- Decyzja o przydatności systemu pomiarowego: wynik akceptowalny, wynik graniczny, wynik nieakceptowalny oraz wymagane działania po ocenie.

12. MSA dla CMM i systemów zautomatyzowanych:

- CMM jako element systemu pomiarowego, obejmujący maszynę, program, strategię pomiarową, sondę, bazowanie, mocowanie, załadunek części i algorytm wyznaczania cechy.
- Źródła zmienności w systemach zautomatyzowanych: mocowanie, strategia pomiaru, liczba punktów, dostęp do cechy, stan sondy, sposób bazowania i zmiany programu.
- Ponowna ocena systemu po zmianach maszyny, programu, sondy, strategii pomiaru, mocowania, lokalizacji lub sposobu użycia systemu.

13. MSA dla niskich wolumenów:

- Specyfika lotniczego łańcucha dostaw: mała liczba części, długi cykl produkcyjny, wysoki koszt wyrobu, ograniczona dostępność próbek i trudność odtworzenia klasycznego układu badania.
- Alternatywne podejścia do próbkowania: mniejsza liczba części, dłuższy czas zbierania danych, wykorzystanie wielu podobnych cech, części zastępczych, części scrap lub artefaktów.
- EMP jako wsparcie oceny systemów pomiarowych przy ograniczonej dostępności danych: consistency study, Short EMP, Basic EMP, ICC oraz guard bands.

14. MSA dla danych atrybutowych:

- Zakres analiz atrybutowych: oceny zgodne / niezgodne, dobry / zły, akceptować / odrzucić, kontrole wizualne i klasyfikacje oparte na decyzji człowieka.

- Ocena systemu atrybutowego: zgodność ze wzorcem, zgodność między oceniającymi, powtarzalność decyzji tej samej osoby oraz wykorzystanie próbek granicznych.
- Interpretacja ryzyk: fałszywa akceptacja, fałszywe odrzucenie, niejasne standardy oceny, potrzeba doprecyzowania kryteriów, szkolenia lub zmiany metody kontroli.

15. Reakcja na wynik MSA:

- Wynik akceptowalny jako potwierdzenie przydatności systemu pomiarowego oraz możliwość stosowania danych w SPC, kontroli procesu i decyzjach jakościowych.
- Wynik graniczny jako podstawa oceny ryzyka, ograniczeń stosowania systemu, dodatkowych zabezpieczeń oraz decyzji właściciela procesu.
- Wynik nieakceptowalny jako podstawa działań korygujących: zmiana metody, zmiana przyrzędu, poprawa mocowania, doprecyzowanie instrukcji, szkolenie operatorów, zmiana środowiska lub uzgodnienie alternatywy z klientem.

16. Połączenie MSA, SPC i planu kontroli:

- Spójność planu kontroli: charakterystyka, metoda pomiaru, wynik MSA, metoda sterowania procesem, częstotliwość kontroli, odpowiedzialność i plan reakcji.
- Wpływ MSA na SPC: wiarygodność danych, interpretacja kart kontrolnych, analiza zdolności, częstotliwość kontroli oraz ocena sygnałów specjalnych.
- Pakiet dowodów dla klienta lub auditu: wymaganie, charakterystyka, metoda pomiaru, raport MSA, karta kontrolna, plan reakcji, zapisy z procesu i decyzja jakościowa.

Ćwiczenia warsztatowe - dzień 2

- Przygotowanie planu badania MSA dla charakterystyki Major lub Critical, z doбором próbek, operatorów, liczby powtórzeń, warunków badania i kryteriów oceny.

POST – TEST

Charakter szkolenia

Szkolenie ma charakter praktyczny. Obejmuje niezbędną teorię, podstawy statystyki oraz ćwiczenia na danych produkcyjnych i pomiarowych.

Program **różni się od typowych szkoleń automotive**. Główny nacisk położony jest na wymagania i realia lotniczego łańcucha dostaw, a nie na standardowe podejście AIAG SPC/AIAG MSA.

Grupa docelowa:

Szkolenie przeznaczone jest dla osób odpowiedzialnych za jakość, procesy produkcyjne, pomiary, nadzór nad charakterystykami specjalnymi oraz spełnienie wymagań klientów lotniczych.

W szczególności szkolenie rekomendowane jest dla:

- inżynierów jakości,
- inżynierów procesu,
- inżynierów produkcji,
- specjalistów ds. SPC i MSA,
- metrologów oraz pracowników laboratoriów pomiarowych,
- programistów i operatorów CMM,
- technologów,
- liderów jakości i produkcji,
- auditorów wewnętrznych,
- osób odpowiedzialnych za plany kontroli, PFMEA, walidację procesu oraz działania korygujące,
- managerów jakości, produkcji i inżynierii współpracujących z klientami z branży lotniczej.

Szkolenie jest szczególnie przydatne dla organizacji działających w lotniczym łańcuchu dostaw, które muszą wykazać skuteczność sterowania procesem oraz wiarygodność danych pomiarowych podczas auditów klienta, auditów systemowych lub przeglądów dokumentacji jakościowej.

Korzyści po szkoleniu

Po ukończeniu szkolenia uczestnicy będą potrafili:

- Interpretować wymagania AS13006, AS13003, RM13006 i RM13003 w kontekście codziennej praktyki produkcyjnej i jakościowej,
- Dobrać właściwą metodę sterowania procesem do rodzaju charakterystyki, poziomu ryzyka, dostępności danych i wolumenu produkcji.
- Rozróżnić granice tolerancji od granic kontrolnych oraz prawidłowo interpretować stabilność procesu..
- Budować i analizować karty kontrolne dla danych liczbowych oraz atrybutowych.
- Identyfikować sygnały specjalne na kartach kontrolnych i definiować adekwatne plany reakcji.
- Oceniać zdolność procesu z wykorzystaniem wskaźników Cp, Cpk, Pp i Ppk.
- Rozumieć ograniczenia klasycznej analizy zdolności w przypadku danych nienormalnych, tolerancji jednostronnych, procesów z dryftem oraz niskich wolumenów.
- Zaplanować badanie MSA jako eksperyment pomiarowy.
- Dobrać próbki, operatorów, liczbę powtórzeń i warunki badania MSA do realiów procesu lotniczego,
- interpretować wyniki GRR, ANOVA, bias, liniowości, stabilności, rozdzielczości i ndc.
- Ocenieć przydatność systemów pomiarowych, w tym systemów CMM i systemów zautomatyzowanych.
- Stosować alternatywne podejścia MSA dla niskich wolumenów i ograniczonej dostępności części.
- Oceniać systemy pomiarowe dla danych atrybutowych, w tym kontrole wizualne i decyzje typu akceptować/ odrzucić.
- Powiązać wyniki MSA z SPC, planem kontroli, PFMEA, charakterystykami specjalnymi i wymaganiami klienta.
- Przygotować spójny pakiet dowodów dla klienta lub auditu: wymaganie, charakterystyka, metoda pomiaru, raport MSA, karta kontrolna, plan reakcji i zapisy z procesu.

Metodyka szkolenia

Szkolenie prowadzone jest w formule warsztatowej, łączącej krótkie wprowadzenia teoretyczne z analizą przykładów przemysłowych oraz ćwiczeniami praktycznymi.

Metodyka szkolenia obejmuje:

- Omówienie wymagań lotniczych AS13006, AS13003, RM13006 i RM13003 w odniesieniu do rzeczywistych procesów produkcyjnych i kontrolnych.
- Analizę przykładów zastosowania SPC i MSA w lotniczym łańcuchu dostaw,
- Pracę na danych produkcyjnych i pomiarowych,
- Ćwiczenia z budowy i interpretacji kart kontrolnych,
- Ćwiczenia z planowania badania MSA dla charakterystyk Major i Critical,
- Analizę typowych błędów w stosowaniu SPC i MSA.
- Dyskusję moderowaną nad przypadkami uczestników.
- Interpretację wyników oraz podejmowanie decyzji jakościowych na podstawie danych.
- Pre-test i post-test weryfikujący poziom wiedzy uczestników.

Szkolenie ma charakter praktyczny i jest ukierunkowane na zastosowanie SPC i MSA w realnych warunkach przemysłowych, z naciskiem na specyfikę branży lotniczej, niskie wolumeny, wysokie wymagania klienta oraz konieczność udokumentowania skuteczności nadzoru nad procesem i systemem pomiarowym.

Czas trwania szkolenia - 2 dni